

DĂRILE ÎN SECOLELE XIV—XVI ÎN ȚĂRILE ROMÂNE

În societatea feudală românească, instituțiile publice sînt insuficient structurate, iar nomenclatura incertă și ambiguă. De aceea, o definiție logică a dărilor, care să acopere toate contribuțiile periodice destinate să întrețină instituția supremă, statul, confundat cu domnul, este greu de formulat. Vom spune totuși că, din ansamblul serviciilor și veniturilor, care afluiază spre Cămara domnească sau Vistierie (cea ce romanii numeau *Vectigalia*), dărilor reprezintă prelevările periodice asupra bunurilor și produselor materiale — în termeni moderni, asupra izvoarelor de venituri și a veniturilor înseși. Cămara domnească primea, pe lîngă dări, și *veniturile* încasate de principele feudal de pe proprietățile personale domnești (inclusiv ocnele), precum și variatele *taxe* (între care vămile), pe baza drepturilor lui regaliene.

Dărilor feudale nu pot fi identificate cu impozitele moderne, care se datoresc „în virtutea principiului de solidaritate națională“ (ori socială) și acoperă „cheltuielile de interes general“ (Paul Cauves, apud Tăutu, *Impozite*); ele au reprezentat, multă vreme, un venit privat al domnului, afectat întreținerii persoanei și curții sale. Originar, toate au avut un caracter de rentă feudală; treptat și paralel cu convertirea lor în bani, au devenit, prin extensiune și finalitate, impozite. Majoritatea dărilor, cu excepția birului, au început prin a se plăti în natură, consecință firească a economiei elementar structurate și a nevoilor restrînse ale Curții domnești. Fiscalitatea bănească este un fenomen care anunță economia de schimb capitalistă și constituirea statului modern.

O altă trăsătură a dărilor feudale este așezarea lor după principiul inechitabil al proporționalității, nu al progresivității.

Specifică regimului feudal apare inegalitatea locuitorilor în fața dărilor. Societatea medievală împărțită în două clase, net diferențiate sub aspect fiscal: clasa celor obligați la plata tuturor dărilor, țărani, meseriașii și micii slujbași; clasa privilegiaților, boierii și clerul. Un început de reducere a acestei inegalități se schițează din a doua jumătate a sec. XVI, cînd se suprimă unele imunități.

Dărilor prezintă — din punct de vedere juridic — caracterele proprietății private, cu toate consecințele inerente: domnul le reduce ori dăruie mănăstirilor sau boierilor, transformîndu-le în rentă feudală particulară.

Așezarea și perceperea dărilor se efectuează fie direct, în regie, fie prin arendare. Regimul arendării s-a aplicat atât birului, cât și veniturilor regalienne și a devenit izvor de abuzuri în dauna contribuabililor.

Breasla slujitorească însărcinată cu așezarea și perceperea dărilor era recrutată dintre boierii de rang inferior și retribuită prin cote din prelevări — аваeturi de tot felul —, surse inepuizabile de alte abuzuri.

1. **Bir.** Într-o accepție foarte cuprinzătoare, birul a reprezentat o dare personală cu caracter public, datorată la început exclusiv domnului, mai târziu Vistieriei publice.

Termenul „bir“ este de origine incertă: D. N. Ușakov îi atribuie o proveniență străină limbilor slave; Vladimir Dali conjecturează o origine tătară (*birmek*, a lua); Fr. Miklosici îi înregistrează prezența în limba rusă (*birka*), nu însă și în celelalte limbi neoslave (bg., srb. — *raboј*; ceh. — *vrub*; pol. — *karb*); Tiktin indică o proveniență maghiară (*bér*, arendă, chirie). Toate lexicoanele slave îi recunosc însă sensul originar de „crestătură“, „băț pentru crestături“. În limba noastră a pătruns, probabil, prin canalul slav, o dată cu răboj, și a desemnat, inițial, sistemul de recensământ al contribuabililor prin crestătură pe un băț sau scîndurică (*răboј*), iar mai târziu, însăși contribuția.

Vechimea instituției nu coincide cu apariția în limbă și documente a termenului. Sub denumirea de *dajdie*, această contribuție este menționată încă din sec. XIII în Țara Românească și ca *bir*, din sec. XV; în Moldova, sub numele de *dan*, o întâlnim în documentele sec. XV și, probabil, în practica secolilor anterioare.

Formele îmbrăcate de bir au fost multiple, după categoriile sociale impuse ori după destinația lui. Indicăm aci câteva din cele mai frecvente: „bir de curte“, „bir de roșii“ sau „bir la roșii“, „bir slujitoresc“, „bir de armășie“, „bir cnezesc“, „birul jidovilor“, „birul preoțesc“ sau „bir de preoți“, „bir de săraci“, „bir de poslușnici și dirvari“, „bir de oameni slobozi“, „birul străinilor“, „bir pentru haraci“ (anii 1554—1557), „bir împărătesc“ (1576) etc.

Impunerea la bir era individuală sau colectivă, cu satul. Categoriile privilegiate plăteau individual; țărani și țigani erau impuși prin sistemul cislei. În acest sistem, comunitatea (satul) răspundea solidar pentru întreaga sumă, care se repartiza pe capete de familie. Insolabilitatea sau fuga unui cislăș nu reducea cuantumul total al birului: partea insolubilului sau fugarului era suportată de ceilalți contribuabili din „foaia de cislă.“ Criteriul de impunere era averea mobilă sau imobilă. Cuantumul birului a variat în timp, după conjunctura politică și economică. Birul individual era proporțional cu avutul contribuabilului; garanția plății o constituiau bunurile (ocina, vitele).

Pentru tributul turcesc se plăteau biruri separate, care oscilau după exigențele Porții. Sarcina tributului era riguros aplicată; nu se acordau scutiri ca penru alte dări.

Plata birului țărănesc se făcea obișnuit în două cîștiuri (Sf. Gheorghe și Sf. Dumitru), la scaunul de bir, care constituia domiciliul fiscal obligator al cislășilor. Contribuabilul înscris în foaia de cislă, „pecetluită“ (oficială) a unui scaun de bir, rămînea legat de locul înscrierii pînă la expirarea unei perioade fiscale (5 sau 7 ani).

Birul s-a datorat de țăranii liberi și de cei dependenți, de țigani și de orășeni; în sec. XV, se pare că plăteau bir „toate clasele sociale“ (P. P. Panaitescu ș.a., *Viața feudală*, p. 373). ceea ce reiese și din numeroasele forme întâlnite în documente

Birurile grele aduceau în sapă de lemn masa țăranilor liberi, care părăseau satele sau preferau condiția rumâniei; foarte apăsător era birul de haraci, pe care țăranii îl evitau părăsind satele sau expatriindu-se.

Const. Mavrocordat a simplificat birul, uniformizându-l și fracționând plata în 4 sferturi. Cuantumul era de 105 parale de căsaș și de 55 parale de holtei.

Prin reformele Regulamentului Organic, birul, impozit personal, devine individual și uniform, câte 30 lei (Mold.), mazilii câte 45 lei (Ț. Românească), iar recensământul fiscal se face pe 7 ani.

2. **Cens.** (lat. *census*, cens, stare materială).

Prestația feudală de bază a iobagului transilvănean a îmbrăcat diverse forme lingvistice: census, terragium, census teragii, fertones, collecta, taxa etc.

Censul apare ca o contravaloare a pământului, apărării, asistenței, pe care stăpînul unui domeniu le oferă țăranului (iobag). S-a mai numit și *birul pământului* sau *vama pământului*, corespunzînd arenzii plătită de țăranii liberi.

Spre deosebire de celelalte sarcini feudale — daruri sau daturi („munera“) dijme („decima“, „nona“) — între 1437—1514, censul s-a plătit în bani și mai rar în natură sau în bani și natură; după 1514, s-a plătit consecvent în bani.

Prestația, obligatorie pe toate domeniile, se plătea fie o dată, global, fie fracționată în două rate; plata întreagă se făcea obișnuit la Sînmihai (29 septembrie) sau la Sînmartin (11 noiembrie); cele două rate se plăteau la Sîngeorz și Sînmihai (sau Sînmartin). În unele regiuni românești (ex. în Țara Făgărașului, plățile se efectuau la Crăciun și Rusalii.

Cuantumul censului a variat în funcție de mărimea sesiei ori soartei (curtea) iobăgești și de alte criterii (inventarul viu sau mort), iar, după 1514, chiar și în raport cu averea supusului. Astfel, se plătea: pentru un plug (8 vite de jug) 1 florin de aur pe an; pentru 1/2 plug (4 vite) 1/2 fl., iar pentru 2 boi sau 2 cai de plug — 25 dinari; cei care nu posedau nici un inventar, în afară de brațe, plăteau 12 dinari pe an.

3. **Cîblă** (lat *cubulus*, ulcior). A desemnat o unitate de măsură — lichide și solide — precum și o dare asupra cerealelor. Vechimea termenului este aceeași cu a găleții și ciblaritului (găletăritului). A circulat în Țara Românească și Ardeal. Ca unitate metrologică, n-a avut o capacitate stabilă: în Transilvania, conținea „opt jumătăți“ sau „patru ferdele (mierțe)“; în Muntenia, era echivalentă unei găleți (1494, 24 l). Cîbla — dare asupra cerealelor — era sinonimă cu găletăritul. S-a plătit întîi în natură, apoi, de la sfîrșitul sec. XVII, în bani.

4. **Dajdie** (vechi slav, dažda, dare). Termenul acoperă o multitudine de sensuri: 1. într-un sens generic și timpuriu, desemnează toate prelevările asupra bunurilor (mobile și imobile), deci o contribuție reală, în favoarea domnului sau proprietarilor funciari; 2. într-un sens mai restrîns — o dare în bani, rentă feudală sau impozit (bir); 3. dintr-un alt punct de vedere, dajdia are o semnificație ambiguă: impozit real sau impozit personal.

Cu sensul prim, dajdia apare încă din sec. XIV, în documentele emanînd de la Mircea cel Bătrîn. Această *dajdie* s-a achitat în natură și în bani, după

gradul de dezvoltare economică locală și necesitățile domnului. Pe măsură ce economia țării s-a diferențiat și moneda a intervenit mai frecvent în circuitul comercial, domnul a preferat darea în bani, care, cu timpul, a primit o nomenclatură specială (bir).

Dajdiile către domn erau datorate de toate categoriile locuitorilor: țărani liberi sau dependenți, boieri, cler, robi.

Dajdia a desemnat și veniturile în natură ale proprietarilor funciari: domnul, pentru domeniile proprii; mănăstirile și boierii. Această dajdie — rentă feudală a proprietăților funciare — se datora de țărani dependenți și de robi.

Dajdia în bani către Vistierie s-a numit bir; renta în bani ca și aceea în natură au continuat să se numească dajdie.

Pe măsură ce statul s-a subrogat domnului și Vistieria a înlocuit Cămara domnească, dajdiile au căpătat un caracter public generalizându-se, iar plata lor s-a efectuat numai în bani. Ele devin astfel impozite sub numele de bir, care este o dare personală.

S-au numit dajdie: darea lui Vodă sau domnească; darea către Vistierie; darea turcilor, haraciul sau tributul; darea străinilor etc.

Evoluția semantică a termenului „dajdie” ilustrează etapele procesului de structurare economico-politică a țărilor române printr-o treptată detașare a lor de rimanențele feudale. În spațiul carpato-dunărean, acest proces s-a definitivat în a doua jumătate a sec. XIX.

5. **Desetină** (v. sl. *deseatina*, a zecea parte). A pătruns în limba română (Mold) cu sensul originar de zecime, dijmă, desemnând cota dintr-un produs, prelevată cu titlul de dare.

La început, desetina și-a păstrat sensul etimologic de 1/10 din produsul impozabil; mai târziu, termenul și-a lărgit sensul, indicând orice dare, independent de cuantum. De la sensul inițial, larg, de dare asupra majorității produselor desetina și-a restrâns aria numai la darea pe stupi și mascuri (porci). De la o vreme, dările pe stupi și mascuri apar în documente disjunct, darea stupilor păstrând vechea denumire de desetină, iar aceea a porcilor primind un nume propriu, goștina (anul 1712).

Primele mențiuni documentare ale desetinei apar în textele de limbă slavă din sec. XV.

Inițial desetina a însemnat — după cum am văzut — „una din zece” când se livra în natură, sau „la zece bucate un leu” când se achita în bani. Cuantumul de „una din zece” s-a păstrat îndeosebi pentru desetina „plătită țărănește”, rentă feudală prelevată în natură de stăpînii moșiilor. Din momentul când desetina s-a aplicat și categoriilor privilegiate și s-a plătit în bani, s-a calculat „pe zece bucăți” (stupi sau mascuri), ori pe fiecare bucată, ori concomitent prin ambele sisteme, astfel încît, pînă la urmă, a ajuns să reprezinte o sumă variabilă pe fiecare bucată (stup sau porc). Corespondentul desetinei moldovenești în Țara Românească a fost, la început, vama, apoi dijma, iar, în cazul special al dării pe stupi și porci, dijmăritul; în Transilvania, a existat, cu funcțiuni similare, decima.

Desetina a fost desființată prin reformele Regulamentului Organic.

6. **Dijmă** (lat. decima, a zecea; cf. v. sl. dijma). Formal, dijma a reprezentat coticătea de 1/10 din produse, datorată fie domnului, fie propriea

tarilor funciari (mănăstiri și boieri); s-a plătit inițial în natură, mai întâi din produsele pământului, apoi și din vite sau alte venituri.

În sensul generic, vechi, dijma a fost un cvasiimpozit, datorat domnului pe baza dreptului de „dominium eminens“. Paralel cu această dijma și tot atât de veche, a subsistat dijma eclesiastică, sub forma unor privilegii acordate sau confirmate de regii Ungariei diverselor așezăminte religioase din Transilvania. Această dijma se plătea obișnuit bisericilor catolice de credincioșii respectivi. Sașii și românii nu o plăteau.

Dijma, rentă feudală, numită în occident și dijma infeudată sau seniorială, a avut în țările române, o triplă cauzalitate: conceptul medieval de proprietate funciară; daniile domnești; acordul între țărani liberi, fără pământ, și proprietarii funciari. În Transilvania, dijma eclesiastică avea un fundament biblic. Ca termen, dijma apare, alături de vamă, încă din vremea lui Mircea cel Bătrîn și a acoperit totalitatea dărilor și redevențelor feudale, fără a fi implicat totdeauna cota de 1/10. Se preleva deci din toate produsele pământului — cîmpie, pădure, ape — și din vite.

Datorau dijma: 1. toți locuitorii țării (dijma-impozit); categoriile privilegiate datorau dijma dijma numai la câteva produse; 2. locuitorii fără pământ, care se hrăneau pe moșiile domnești, mănăstirești sau boierești (dijma feudală).

Quantumul dijmei era principial de „una din zece“; totuși au existat și alte cote: dijma minelor în Transilvania a fost de 1/8, 1/9 și 1/10; dijma vinului (vinăriciul) de 1/20, a stupilor tot de 1/20; valahii transilvăneni datorau „dijma“ oilor din 50 de oi una (quinguesima ovium).

Transformată în bani, dijma capătă caracterele arendei sau chiriei; cu acest sens restrîns, dijma se menține pînă către mijlocul sec. XX, cînd dispăre o dată cu abolirea proprietății funciare private.

7. **Găleată.** Varianta lexicală a cîblei, a desemnat de asemenea o măsură de capacitate pentru cereale și darea — sau renta feudală — în grîu, orz, fîn, plătită domnului, respectiv proprietarilor funciari, în Țara Românească. A avut deci aceeași capacitate și funcțiuni (v. cîblă).

Este cazul să menționăm aci „găleata de ieșire“, pe care, în anumite situații, pînă în sec. XVI, o plăteau țărani dependenți spre a se putea strămuta de pe domeniul feudalului.

8. **Goștină,** gorștină, gosterit, goștinărit, gostinit (Miklosici: v. sl. *gora*, munte; *gost*, oaspe; *gostină*, de oaspe; cf. Cihac: goth. *gast*, *kast*, oaspe; lat. *hostis*, străin). Termen de origine slavă (?), cu o etimologie ambiguă, a însemnat o dare (taxă) asupra oilor și porcilor.

Vom distinge deci două sensuri: de impozit direct, obligatoriu pentru toți locuitorii, care folosesc pășunile de munte și chiar apele de munte; 2. o taxă, o cvasichirie pentru păscutul turmelor străine transhumante.

Goștina, impozit direct, s-a mai numit în Moldova desetina din porci, iar în Țara Românească, dijmarit.

Termenul, cu sensul de dare pe oi și porci, apare frecvent în documentele sec. XV, atât în Țara Românească cît și în Moldova.

Quantumul goștinei a variat în raport cu natura dării — impozit direct sau taxă pentru păscut —, ca și în raport cu timpul. Străinii plăteau o taxă

pe cap de oaie sau porc „cîte 6 bani“ (1700), pămîntenii plăteau, în general pentru 10 capete, un leu, alteori, „de 20 de oi un leu“ (1742), „de 15 oi doi lei“ (1732). Goștina era o dare generală, o plăteau deci și clasele privilegiate; domnul însă putea acorda scutiri. Turcii erau scutiți complet sau impuși la un quantum redus.

Goștina putea fi exploatată fie în regie, fie prin concesiune, în baza unei licitații publice. Venitul realizat reprezenta un post important în bugetul statului (în 1811, în Moldova, a fost de 160.000 piaștri).

Reg. org. desființează goștina, împreună cu toate „rusumaturile“ (1831).

9. **Iliș** (tătar *ilîus*, parte, cotă parte; cf. mag *élés*, provizie). Dare asupra cerealelor în Moldova și Transilvania, corespunzătoare găletăritului din Țara Românească.

În Transilvania, *élés*-ul apare mai frecvent în documentele sec. XVII-XVIII; în Moldova, între cele mai vechi dări (1444).

Ilișul se prezintă sub un dublu aspect: de dare domnească și de rentă feudală.

Plata s-a efectuat, la început, în natură, probabil în coloadе (găleți); de la sfîrșitul sec. XVII, s-a plătit în bani.

Cuantumul a putut fi de 1/10, ca și în Țara Românească. Încasarea ilișului s-a făcut prin dregători domnești (jitniceri și ilișari) sau direct de oamenii feudalului beneficiar.

10. **Nonă** (lat. *nona*, a noua parte) Prestație încasată de stăpînii feudali atît de la iobagii proprii, cît și de la străinii care țineau vii ori arau pămînturi pe domeniile lor. În regatul Ungariei, nona a fost impusă printr-un decret al regelui Ludovic cel Mare, în 1351; nobilii unguri din Transilvania au reușit s-o introducă și pe domeniile lor, însă numai sporadic. Sașii și românii nu o plăteau. Nona apare în documente și sub numele de *tributum montis*, prestația după vii.

Spre deosebire de dijma (1/10), care se plătea bisericii catolice numai de credincioșii respectivi, nona era o rentă a domeniilor laice; împreună cu dijma ea reprezintă 2/10 din produse, sarcină foarte grea pentru iobagii catolici. De aceea, printre revendicările țăranilor răsculați în 1437 figura și desființarea nonei.

Cuantumul nonei era de 1/9 și se ridica în natură, direct de către stăpîn, ceea ce, pe de o parte, constituia un prilej de abuzuri, pe de alta, nu lăsa posibilitatea răscumpărării în bani.

11. **Oierit**. Una dintre principalele dări ale sistemului fiscal feudal prelevată asupra oilor care pășteau pe teritoriul țării.

În primele documente din Țara Românească, figurează sub numele generic de vamă, adică partea din produs, în speță vama oilor (1389); s-a numit, de asemenea, dijma (Țara Românească, 1390, Moldova, 1711); un document din 1443 (Țara Românească) numește această dare oierit. Condica brîncovenească statornicește termenul (oierit). În Moldova, darea pe oi s-a numit goștină, iar în Transilvania quinquagesima.

Plata s-a făcut, la început, în natură (1/10), mai tîrziu în bani. În Transilvania a existat o dijma unică (5 oi din 100), o dijma mare (10 porci sau stupi din 100) și, de asemenea, o quinquagesimă (o oaie din 50); aceasta din urmă

este menționată și în Țara Românească (1635, 1647). În sec. XVII, oieritul se plătea în bani; cuantumul a fost foarte variat, după categoria contribuabililor și necesităților Vistieriei. Astfel, brașovenii (ungureni) au plătit, în general, o dare mai mică decât pămîntenii; la începutul sec. XIX, cuantumul oieritului atinge cifre neobișnuite: de la 10 aspri la 45 (1814), la 78 (1816) și la 81 (1817).

Separat de darea propriu-zisă, contribuabilii trebuiau să plătească și ploconul care, în 1809 era de 160 bani de nume pentru stăpînii cu peste 10 oi.

Principial, oieritul se datora de toți posesorii de oi; totuși, categoriile privilegiate au fost adeseori scutite integral sau impuse la un cuantum mai redus decât țărani (1/3 din cota acestora — 1731).

Încasările Vistieriei din oierit au ocupat locul al doilea, în ordinea importanței, după bir. Cadența în care a crescut venitul oieritului este marcată de următoarele cifre: 25. 514 taleri (1696), 39.585 (1700), 80.325 (1703—1704), 218.500 (1768), 330.000 (1811) și 600.000 (1812).

Oieritul ca și goștina a dispărut din nomenclatura fiscală a țărilor române după reformele Reg. org. din 1831.

12. **Vamă** (mag. *vám*). Termen cu foarte largă circulație și cu sensuri multiple, a desemnat: 1. în primele timpuri, orice impozit real, direct și indirect (în această funcție, vama apare sinonimă cu darea); 2. taxă vamală, plătită la hotare sau în interior, asupra mărfurilor importate ori exportate; 3. dare asupra circulației interne și a comercializării bunurilor.

Sensul termenului a evoluat treptat, de la genericul *dare* spre sfera mai restrînsă a taxelor pe circulația internă și internațională a bunurilor, pentru ca, după Reg. org., să se limiteze la sectorul strict al circulației internaționale a mărfurilor și valorilor.

Vama, ca taxă pe circulația internațională a bunurilor a fost practică odată cu organizarea vieții statale românești: în 1368, Vladislau Basarab permitea brașovenilor tranzitul mărfurilor prin țara sa cu obligația de a plăti două vămi (tricesime), la ducere și la întoarcere; Mircea cel Bătrîn reduce la una această vamă; Alexandru cel Bun acorda reduceri la exportul postavurilor din Moldova în Ungaria și Țara Românească; la rîndul lor, ardelenii acordau înlesniri corespunzătoare la importul bunurilor din țările române (1412).

Vama de la hotare a constituit un venit (irat) al domnului.

Cuantumul tarifelor vamale varia după criterii de oportunitate economică sau politică. Se încasau obișnuit în bani. După trecerea țărilor române sub suzeranitatea turcească, provinciile românești au fost integrate sistemului vamal al Imperiului otoman: se plătea o singură vamă la punctul de intrare în imperiu sau la locul de vînzare; această vamă s-a fixat *ne variatur* la 3%. Totuși, domnii români, invocînd vechea autonomie, au continuat să încaseze vamă și la hotarele țării lor, ceea ce a provocat șirul de proteste și presiuni din partea statelor beneficiare ale regimului capitulațiilor. În 1806, un hatiserif, interpretînd dispozițiile tratatului de la Șiștov, preciza că „vămile mărfurilor sosite la Galați vor fi percepute după regula țării, în numele gospodarilor“ (Urechia, *Ist. rom.*, IX, p. 20). Prin Reg. org., țările române își organizează regimul vamal pe baze autonome.

Calcularea și încasarea vămile internaționale se făcea de vameși (în Transilvania de vigesimatori sau tricesimatori), la punctele de frontieră, pe Carpați și pe Dunăre —, ori în interiorul țării.

Domnii practicau o adevărată politică vamală în scopul stimulării comerțului cu țările vecine sau al protecției industriei începătoare.

Exploatarea acestui important venit domnesc — vama la hotare — se făcea în regie sau prin arendare la licitație publică. Beneficiarii ultimului sistem erau boierii.

În afară de vama de la hotare — import și export — a existat și vama pe circulația internă și comercializarea bunurilor, care se plătea în fiecare oraș, sat sau bîlci (tîrg), precum și la trecerea peste poduri sau vaduri. Comercializarea bunurilor era, de asemenea, supusă unor taxe — vămi —, care aveau denumiri speciale: căminărit, în Țara Românească; mortasipie și pîrcălăbie, în Moldova.

Documentele fac distincție între vama domnească (vama de la hotar) și vama tîrgului (numită și agească), între vama mare și vama mică.

Vama internă se calcula după cantitate, nu după valoare iar plata se făcea fie în natură, fie în bani și natură. Vama internă a constituit o sursă de abuzuri și o frînare a dezvoltării vieții economice; prin Reg. org. s-au desființat și „vămile din lăuntru“ (1831).

13. **Vinărici** (v. sl. *vinarstvo, vinarik, vinarici*). În complexul dărilor care grevau viticultura medievală (părpăritul, pogonăritul, cotăritul, gărdurăritul, poclonul de nume, pîrcălăbia, mortasipia, datul din vin, ajutorință etc.), vinăriciul, darea pe vin (în Moldova, desetina din vin, vădrăritul), ocupa locul principal.

Este menționat în cele mai vechi documente: sec. XIV în Țara Românească sec. XV în Moldova.

Au existat două forme de vinărici, domnesc și boieresc (rentă feudală). Datorau vinărici: stăpînii viei (vinărici domnesc), stăpînii viței (vinărici boieresc și adeseori domnesc), arendașii, rumânii („datul din vin“).

Plata vinăriciului s-a făcut, într-o primă perioadă, cu precădere în natură, apoi în natură sau bani (sec. XVII), pentru ca, din sec. XVIII, să predomine plata în bani.

Sub raportul cuantumului, vinăriciul domnesc a fost una dintre dările cu cea mai mare stabilitate: „din zece vedre una“, vinăriciul boieresc a variat între 1/10 și 1/20, cu predominarea ultimei cote (5%).

Cămara domnului realiza din vinărici circa 50.000 lei anual în Țara Românească și peste 100.000 lei în Moldova.

Vinăriciul domnesc a fost desființat în 1831; cel boieresc mai supraviețuiește, cu un cuantum oscilînd între 1,50 și 5 lei vechi pe pogon sau 1/20 vedere.

BIBLIOGRAFIE

Ca I m u s c h i, C., *Principalele dări ale Moldovei și Țării Românești în sec. XVIII-lea*, Vaslui, 1891.

Fil i t t i, I. C., *Considerații generale despre vechea organizare fiscală a Principatelor Române pînă la Regulamentul organic*, București, 1935.

- Filitti, I. C. *Despre reforma financiară a lui Constantin Mavrocordat*, București, 1928.
- Giurescu, C. C., *Organizarea financiară a Țării Românești în epoca lui Mircea cel Bătrîn*, București, 1926.
- Giurescu, C. C., *Despre Iliș*, București, 1938.
- Iorga, N., *Documente și cercetări asupra situației financiare și economice a Principatelor Române*, București, 1902.
- Mioc, D., *Originea și funcțiile birului în Țara Românească pînă la sfîrșitul veacului al XV-lea*, în „Studii și referate privind istoria României”. I, București, 1954.
- Mioc, D., *Despre modul de impunere și percepere a birului în Țara Românească pînă la 1632*, București, S.M.I.M., II, 1967, p. 49—115.
- Mioc, D., *Reforma fiscală din vremea lui Matei Basarab*, în „Studii”, XII, 1959, nr. 2, pp. 54—85.
- Mioc D. ș.a. *Aspecte ale rentei funciare feudale în Țara Românească. Vinăriciul boieresc (otastina)*, în „Studii și articole de istorie”, VII, 1965, pp. 125—136.
- Prodan, D., *Iobăgia în Transilvania în sec. XVI*, vol. I, București, 1967.
- Tăutu, C., *Impozitele directe din România*, București, 1939.
- Vlădescu, I., *Despre dări sau impozite*, București, 1925.
- Panaiteșcu P. P., Costăchel, V. și Căzacu, A., *Viața feudală în Țara Românească și Moldova (sec. XIV—XVII)*, București, 1957.
- Zane, G., *Economia de schimb în Principatele Române*, București, 1930.

ALEXANDRU CONSTANTINESCU